

Шпикуляк О. Г.

*доктор економічних наук, професор,
член-кореспондент Національної академії аграрних наук України,
учений секретар Інституту, завідувач відділу підприємництва,
кооперації та агропромислової інтеграції,
Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»
Національної академії аграрних наук України
м. Київ, Україна;
професор кафедри адміністративного менеджменту
та альтернативних джерел енергії,
Вінницький національний аграрний університет
м. Вінниця, Україна*

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-415-6-18>

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОЦІНКИ ПЕРСПЕКТИВИ ФОРМ ГОСПОДАРЮВАННЯ НА СЕЛІ НА ЗАСАДАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО КУРСУ¹

Аграрний сектор, економіка сільських територій і громад в Україні за новітньої історії перебувають у стані постійних трансформацій, реорганізацій, пошуку механізмів оптимального узгодження економічних й соціальних інтересів стейкхолдерів на шляху до забезпечення резильєнтності розвитку. Натепер в національній бізнес-екосистемі взаємодіють аграрні підприємницькі і непідприємницькі суб'єкти різних форм господарювання, які з причин дії воєнного чинника зазнали навіть практики релокацій. Такі «набутки» агрогосподарської системи зумовлені довготривалістю адаптацій ринкових інститутів, характеристиками соціального капіталу на селі, а також різносторонніми інституційними невизначеностями. Зауважимо також про об'єктивні організаційно-економічні зміни, постійно нагальну необхідність забезпечення конкурентоспроможностей в умовах локальних та глобальних трансформацій. І це лише мізерна когорта з величезного ареалу проблем стратегічного й тактичного

¹ Стаття підготовлена з представленням результатів досліджень, проведених автором у рамках реалізації проекту Program «Badaj na Ukraine»

плану, які потребують наукового осмислення для пошуку дієвих способів вирішення.

В силу впливу багатьох чинників достоту консенсуально реалізується мотивація щодо євроінтеграційного вектору розвитку національної господарської системи. Під вплив інституційних векторів інтеграції найбільш охопно підпадають сектори господарювання й форми організації виробничо-господарської діяльності на селі. Перспективним в інституціоналізації вважається Європейський Зелений курс [1], адже впровадження його засад створює додаткові можливості підвищення конкурентоспроможності господарських формувань [2] на ринку Європейського Союзу зокрема.

У секторі аграрного бізнесу в Україні функціонує величезна багатоманітність суб'єктів підприємницького і непідприємницького спрямування – господарські товариства, приватні підприємства, фермерські господарства, особисті селянські господарства, господарства населення тощо [3; 4]. Інституційні характеристики кожної з форм господарювання визначають їхню спроможність адаптивно імплементувати положення «зеленого» курсу, будувати «зелену» економіку господарської діяльності.

У розвиток заявленого дискурсу пропонуємо концептуальні оцінки перспективи форм господарювання з огляду на важливість і у значній мірі невідворотність впровадження норм Європейського Зеленого курсу [5] в систему соціальних і відносин на селі. Впровадження «зелених» норм, традицій, стандартів організації-здійснення виробничих та ринкових трансакцій є пріоритетним завданням для національного аграрного комплексу України. Актуальним до вирішення це питання постало у світлі мотивацій до поглиблення, розширення горизонтів економічної інтеграції.

Певним чином підсумовуючи сей концептуальний дискурс наголошуємо на тому, що процес інституціоналізації «зеленого» курсу в Україні набув цілеспрямованого провадження навіть в умовах воєнного часу. Таке положення речей відповідає євроінтеграційним устремлінням держави і суспільним настроям. Відбувається активна трансформація, видозміна існуючих інституційних норм, а також їх запозичення, суспільна реструктуризація соціального капіталу щодо переходу на європейські цінності.

Вважаємо, що перспективи функціонуючих на селі в Україні форм господарювання слід вважати інституційно зумовленими з огляду на необхідність «озеленення». Це стосується їх інституційної стійкості,

забезпечення самоорганізації й адаптивності до умов організованого, стандартизованого європейського ринку. І тут виникає багато науково-дослідницьких питань, проблемних аспектів практики, які впливатимуть на зайнятість населення, засади формування добробуту громад тощо. Зокрема в цьому сенсі доведеною видається необхідність оцінки перспектив подальшого існування непідприємницьких форм господарювання, а також нетипових структур, таких як агрохолдинги. Зазначене заявляємо як перспективу подальших досліджень піднятої проблеми.

Література:

1. Європейський Зелений Курс. URL: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/posolstvo/galuzeve-spivrobotnictvo/klimat-yevropejska-zelena-ugoda>
2. Кицюк І., Науменко Н., Присяжнюк В. Європейський зелений курс: можливості та наслідки для українського бізнесу. *Економіка та суспільство*. 2023. № 56. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-87>
3. Лупенко Ю.О. та ін. Перспективні форми організації господарської діяльності на селі: наукова доповідь. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2019. 114 с.
4. Шеленко Д.І. Організаційно-правові форми сільськогосподарських підприємств в економічному вимірі. Івано-Франківськ : Прикарпатський нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2019. 476 с.
5. Шпикуляк О.Г., Пугачов М.І., Ксенофонтова К.Ю. Розвиток підприємницької діяльності фермерських господарств на засадах Європейського Зеленого курсу за умов інституційного впливу воєнного стану. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2024. Вип. 2(11) С. 275–282. DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.11-45>